

KÉRDEZZ! — FELELEK!

Tamás András törökbálinti olvasónk kérdezi: Milyen rekordsebességet tudtak eddig elérni autóval, vízijárművel, repülőgéppel, mozdonnyal?

Pap János szakmunkatársunk válaszol:

Autóval elért abszolút világrekord 1947 óta: 634 km/6. Joe Cobb állította fel Railton Mobil Special géppel a sóstói pályán. A különleges versenykocsi első és hátsó tengelyét külön-külön egy-egy Rolls-Royce motor (Napier) hajtotta.

A vízijárművek közül külső motorral 1000 köbcentiméteres motorcsónakon a francia Dupuy 1939-ben 127,7 kilométert ért el. Belső motorral 1950-ben az amerikai Sayers 1200 köbcentiméteres motorcsónakon 258 km-es sebességet ért el. A tengeri hajók közül az United States of America személyszállító gőzös óránként 29 csomóval ért el világrekordot (1 óra alatt 29 tengeri mérföld). Tudomásunk van arról, hogy Vambell lökhajtású motorcsónakjával 270 mérföldes sebességet is elért már, erről azonban részletes adatok és hitelesítés nem állnak még rendelkezésünkre.

Repülőgéppel 1954-ben Ewerest turbinameghajtású gépével 1207,9 km/6 sebességet ért el 3 km-es körpályán.

Sínen mozdonnyal a franciák gyorsvonata tartja a rekordot, 331 km/6 sebességgel.

Bernath Alexandru romániai olvasónk kérdezi: Hogyan jönnek létre a cseppkő-barlangokban ritkán található ágas-bogas mészkristály képződmények?

Jakucs László geológus, az Aggteleki Cseppkőbarlang igazgatója válaszol:

Nem túlságosan gyakoriak, de Magyarországon és külföldön is több barlangban ismeretesek az úgynevezett tüskés cseppkövek. A cseppkő felszínéből többékevésbé kristályos képződmények, tüskék,

sokszor tekervényes, ágas-bogas kinövések mutatkoznak. Ezek hossza néha a 10–15 centimétert is elérheti. E tüskés cseppköveknek a legszebb és leggazdagabb formájú prototípusa a Békebarlang „sündisznó”-ja, amelynek felszínéből több mint ezer darab ilyen cseppkőtüske nőtt ki.

A cseppkőtüskék lényegében fiókcseppkövek. Csak sztalaktitokon, vagyis függő cseppkőcsapokon keletkezhetnek. Ismeretes, hogy a sztalaktitok belsejében egy vízcsepp átmérőjű cső húzódik végig. Ez a cső szállítja a sztalaktiton végigfolyó vízcseppeket a sztalaktit hegyéhez. Ha a cső valahol eltömődik (rendszerint éppen a cseppkő-képződés zárja el), s ha a barlang falából, annak vékony repedéséből a víz nem talál a sztalaktit tapadási felszíne mellett újabb előszívargási utat, máris adva van a tüskés cseppkő kialakulásának feltétele.

A sztalaktit belsejében húzódó csőben így a sziklafalból odajutó víz hidrosztatikus nyomás alá kerül. E megnövekedett nyomású víz a sztalaktit falának a hajszálrepedései mentén keres utat a felszínre. Így a vízcsepp most már a sztalaktit oldalán jelenik meg, sok esetben egyenletesen lövellő, igen vékony vízsugár vagy vízsugarak formájában. Ez a vízsugár a függőlegesen álló anyacseppkő oldalán szabálytalanul, különböző irányokban növekedő újabb fiókcseppkő képződését kezdi meg. Noha e tüskék néha csaknem fölfelé irányulnak, mégis sztalaktitnak kell tekintenünk őket, mert hiszen sztalagmitnak csupán a lecsöppent vízből a talajon kivált képződményeket szoktuk nevezni. Ha egy ilyen cseppkőtüskét alaposan megvizsgálunk, esetleg csiszolatot készítünk belőle, általában ma is megtaláljuk a belsején hajszálvékony fonálként végighúzódnó csövecskét, a vékony vízsugár útját.

CÍMKÉPÜNK: A dalai láma palotája, a Potala, Lhaszában, Tibet fővárosában
„Przevalszkij” című cikkünkhöz

Főszerkesztő: Csűrös Zoltán. Felelős szerkesztő: Kocsis Ferenc. A szerkesztő bizottság tagjai: Ákos Károly, Haraszti Árpád, Herczeg Tibor, Jantsky Béla, Makkai László, Máthé Imre, Mihálik Sándor, Öveges József, Tangi Harald, Tasnádi Kubacska András, Zalka András, Zách Alfréd. A kiadásért felel: a Lapkiadó Vállalat igazgatója. Szerkesztőség: Budapest, VII., Lenin körút 9–11. Tel.: 221–285. Terjesztik: Budapesten a Főposta Hírlapterjesztő Üzeme, vidéken a helyi hírlapterjesztéssel foglalkozó postahivatalok. Előfizetés: Budapesten a kerületi kézbesítő postahivatalokban, vidéken: a postahivatalokban és kézbesítőknél. Előfizetési díj: havi 3 Ft. Kéziratokat nem örzünk meg.

995 — Egyetemi Nyomda mélynyomása, Budapest. F. v.: Janka Gyula. Megjelent 180 000 példány